

Bruksela, dnia 21 listopada 2016 r.

KANCELARIA SENATU

Przedstawiciel Kancelarii Senatu
przy Unii Europejskiej

Sprawozdanie nr 110 / 2016

Sprawozdanie z posiedzenia Komisji Śledczej PE ds. Papierów Panamskich z udziałem prof. Stiglitz

Prof. Stiglitz: „UE powinna przewodniczyć globalnej walce z unikaniem płacenia podatków”

W dniu 16 listopada 2016 roku, komisja śledcza PE ds. papierów panamskich (*komisja śledcza do zbadania zarzutów naruszenia prawa Unii i niewłaściwego administrowania w jego stosowaniu w odniesieniu do prania pieniędzy, uchylania się od opodatkowania i unikania opodatkowania*) „Panama Papers” (PANA) odbyła wymianę poglądów z prof. **Josephem E. Stiglitzem**, laureatem nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii, który przedstawił główne zalecenia swojego raportu na temat harmonogramu działań dla globalnej przejrzystości w XXI wieku.

„Chcę podkreślić, że 80% działań, których dotyczą panamskie papiery, miała miejsce poza Panamą, co wskazuje, że to problem globalny” - mówił prof. Joseph E. Stiglitz. Prof. Stiglitz - były doradca panamskiego rządu - został zaproszony na posiedzenie komisji. Po wycieku Panama Papers rząd panamski ustanowił komisję, która miała przedstawić rekomendacje działań, mających na celu zapewnić przejrzystość systemu prawnego i podatkowego Panamy. Stiglitz był członkiem tej komisji, ale zrezygnował po tym, jak okazało się, że rząd panamski nie chce upublicznić zaleceń.

Podczas debaty posłowie do PE chcieli dowiedzieć się, jakie są poglądy profesora na temat krótko i długoterminowych działań, które powinna podjąć UE w celu zwalczania tajemnicy podatkowej, w tym kryteria określania czarnej listy podmiotów unikających współpracy oraz

ewentualnych sankcji wobec krajów i firm. Profesor Stiglitz zaproponował między innymi wycofywanie zezwoleń na prowadzenie działalności, zakaz współpracy z instytucjami finansowymi działającymi w rajach podatkowych, wprowadzenie warunkowości do umów handlowych i minimalne stawki podatku od osób prawnych.

Prof. **Joseph E. Stiglitz** przypomniał posłom podczas posiedzenia komisji PANA w Parlamencie Europejskim, że Mossack Fonseca - kancelaria, z której pochodził wyciek dokumentów - jest tylko jedną z czterech dużych kancelarii prawnych działających w Panamie. „Jest nawet postrzegana jako jedna z mniejszych spośród tych czterech. Dlatego możecie sobie wyobrazić co dzieje się w tych rajach” - mówił ekonomista.

Profesor Stiglitz mówił o rewelacjach wynikających z papierów panamskich, twierdząc, że 80% działań, których dotyczą panamskie papiery, miała miejsce poza Panamą, co wskazuje, że to problem globalny. Wyjaśnił przyczyny swojej decyzji o rezygnacji z członkostwa w komisji panamskiej, której zadaniem było podjęcie działań, mających na celu wzmocnienie przejrzystości systemu finansowego i prawnego kraju. Powiedział, że było to spowodowane brakiem zapewnienia rządu, że opublikuje raport końcowy komisji.

Do najistotniejszych kwestii, o których mówił prof. Stiglitz, należą poniższe. Przyznał, że tajemnica podatkowa jest elementem ciemnej strony globalizacji i musi być zwalczana za pomocą podejścia kompleksowego, globalnego, opartego na zerowej tolerancji dla takich działań. Podkreślił, że UE powinna odgrywać wiodącą rolę w walce z tajemnicą podatkową, choćby dlatego, że w USA, pomimo początkowej pozytywnej reakcji, mało prawdopodobna jest kontynuacja tego procesu przez nową administrację pod przywództwem Donalda Trumpa. Dodał, że cały przemysł, który „obsługuje” tajemnicę podatkową, wykracza daleko poza rynki finansowe i dlatego muszą zostać przyjęte skuteczne środki, w szczególności przeciwko uczestniczącym w tej procedurze kancelariom prawnym. Stwierdził również, że wdrożenie i realizacja umów międzynarodowych dotyczących przejrzystości i wymiany informacji jest kwestią najważniejszą. Na koniec podkreślił, że istnieje potrzeba utworzenia rejestrów publicznych osób osiągających zyski z tej działalności, które można byłoby łatwo przeszukiwać i które byłyby dostępne dla mediów.

- **Wypowiedzi eurodeputowanych:**

Eurodeputowany **Jeppe Kofod** (S&D, Dania), współsprawozdawca, zapytał o możliwość zorganizowania światowego szczytu, który zająłby się środkami walki ze zjawiskiem rajów podatkowych. Zdaniem Stiglitz'a to bardzo dobry pomysł. „Trzeba wypracować globalne kompleksowe podejście wraz z zerową tolerancją dla tajności” - przekonywał prof. Stiglitz.

Pytał również o to, czy globalny rejestr aktywów byłby możliwy i jaki rodzaj sankcji mógłby zostać wdrożony.

Eurodeputowany **Petr Ježek** (ALDE, Czechy), współsprawozdawca, pytał, czy sytuacja po wyborach w USA i brytyjskim referendum może wpłynąć na walkę z unikaniem i uchylaniem się od płacenia podatków na poziomie międzynarodowym. Zdaniem Stiglitzta tajność nie jest problemem tylko rajów podatkowych, ale także Europy czy Stanów Zjednoczonych.

„W odpowiedzi na wyciek Panama Papers amerykański rząd podjął jakieś działania, na przykład jeśli chodzi o ustalenie faktycznych właścicieli firm, przedsiębiorstw, itp. Nie mam jednak nadziei, że nowa administracja będzie je kontynuowała, bo Donald Trump sam uchyla się od płacenia podatków`. Kiedy twój prezydent jest głównym uchylającym się od płacenia podatków, trudno mieć zaufanie do kierunku, w jakim zmierzamy. Dlatego jest tym bardziej ważne, by Europa przejęła przywództwo w tej dziedzinie” - mówił Stiglitz.

Eurodeputowany **Dariusz Rosati** (EPP, Polska) zwrócił uwagę na możliwość wprowadzenia poprawek do rozporządzenia w celu zmniejszenia zachęt dla przedsiębiorstw UE do korzystania z rajów podatkowych. Zastanawiał się też, co może zrobić społeczność międzynarodowa, aby wywrzeć nacisk na działania podmiotów unikających współpracy, bez naruszania ich suwerennych praw.

Eurodeputowany **Sergio Cofferati** (S & D, Włochy) pytał o konkretne kryteria, które mają być stosowane do umieszczania krajów na liście podmiotów / jurysdykcji niechętnych współpracy, w szczególności odnosząc się do stref wolnych od podatku.

Eurodeputowany **Bernd Lücke** (ECR, Niemcy) mówił o substytucji, w kontekście łańcuchów różnych podmiotów zaangażowanych w działalność związaną z oszustwami podatkowymi. Chciał też poznać poglądy profesora Stiglitzta dotyczące zachowania właściwej równowagi między zachętami i czynnikami zniechęcającymi, takimi jak ochrona informatorów vs sankcje.

Eurodeputowana **Pagazaurtundua Ruiz** (ALDE, Hiszpania) spytała o kryteria umieszczania podmiotów na czarnych listach rajów podatkowych, w tym 0% stawki podatku od osób prawnych.

Eurodeputowany **Fabio De Masi** (GUE, Niemcy) mówił o wkładzie sprawiedliwości podatkowej w przezwyciężenie problemów gospodarczych UE, takich jak np. problem braku

inwestycji. Zastanawiał się też, czy umieszczenie państw niechętnych do współpracy na czarnej liście byłoby zachętą dla prezydenta-elekta Trumpa do podjęcia dalszych działań.

Eurodeputowana **Isabelle Durand** (Zieloni, Francja) pytała o główne przeszkody stojące na drodze administracjom krajowym, które nie mogą wdrożyć strategii zwalczania uchylania się od podatków oraz o rodzaje sankcji, które UE powinna rozważyć.

Eurodeputowany **Raymond Finch** (EFDD, Wielka Brytania) mówił o konsekwencjach społecznych zakazu współpracy z instytucjami finansowymi działającymi w rajach podatkowych. Skorzystał również z okazji do zaprezentowania swoich wątpliwości, co do źródeł finansowania kampanii kandydatki Hillary Clinton.

Eurodeputowany **Gilles Lebreton** (ENF, Francja) pytał o wpływ nadchodzącej prezydentury Donalda Trumpa na przejrzystość podatkową, skutki wprowadzenia euro jako jednej waluty na zniechęcanie do oszustw podatkowych i zasugerował protekcjonizm jako środek zwalczający uchylanie się od / unikanie płacenia podatków.

Eurodeputowany **Ludek Niedermayer** (EPP, Czechy) stwierdził, że kancelarie prawne są „jednym ze słabych punktów w łańcuchu”. Dopytywał się o poglądy profesora na temat uproszczenia kodów podatkowych do walki z unikaniem opodatkowania.

Eurodeputowany **Emmanuel Maurel** (S & D, Francja) zasugerował, aby warunkowość była trwałym elementem międzynarodowych umów handlowych, na podstawie minimalnych wymogów w zakresie przejrzystości, jak również minimalną stawkę podatku od przedsiębiorstw dla strefy euro.

W swoich odpowiedziach, profesor **Stiglitz** poczynił następujące uwagi. Poparł pomysł zorganizowania światowego szczytu w sprawie przejrzystości podatkowej w celu ustanowienia nowego zestawu norm światowych: globalnego kompleksowego podejścia wraz z zerową tolerancją dla tajemnicy podatkowej. Stwierdził, że problem poboru podatków oraz wykorzystania centrów off-shore jest większy w UE w porównaniu z USA (w USA pobór podatków jest oparty na obywatelstwie). Dodał, że sankcje muszą być dotkliwe wobec krajów i firm nieprzestrzegających norm, w tym mogą objąć cofnięcie licencji biznesowych i zakaz współpracy z instytucjami finansowymi działającymi w rajach podatkowych. Zwrócił uwagę na fakt, że strefy wolnocłowe są często wykorzystywane do prania brudnych pieniędzy, więc standardy dla lokalnych podmiotów muszą być wysokie. Dodał, że kraje, które więżą informatorów i kraje nieprzestrzegające reguł (w tym USA między innymi) powinny być umieszczone na czarnych listach. Odpowiedział, że przeszkody dla administracji krajowych

obejmują inercję i wpływ grup nacisku. Opowiedział się za przyjęciem warunkowości w umowach handlowych i minimalnymi stawkami podatku od osób prawnych.

- **Informacje dodatkowe**

Panama Papers to 11,5 mln dokumentów - przede wszystkim e-maili, plików PDF, zdjęć i wyciągów z wewnętrznej bazy danych panamskiej kancelarii prawnej Mossack Fonseca – obejmujących okres od 1977 r. do początku 2016 r. Dokumenty te zawierają informacje o ponad 214 tys. firm, funduszy i fundacji w 21 rajach podatkowych. Kancelaria potwierdziła, że dokumenty, które wyciekły, są autentyczne.

Panamska kancelaria podkreśla, że samo tworzenie firm offshore nie jest nielegalne ani nie stanowi dowodu, że ktoś dopuszcza się łamania prawa. Twierdzi, że zawsze przestrzegała zasad wymaganych w zakresie identyfikowania swoich klientów.

W wyniku ujawnienia dokumentów w wielu krajach świata wszczęto dochodzenia. Polskie wątki w aferze Panama Papers bada specjalny zespół prokuratorów Prokuratury Krajowej w Warszawie, powołany 28 kwietnia przez prokuratora generalnego Zbigniewa Ziobrę. W jego skład weszli także funkcjonariusze Centralnego Biura Antykorupcyjnego, przedstawiciele kontroli skarbowej i resortu finansów.

Śledztwo dotyczy uchylania się od opodatkowania przez nieujawnienie właściwym organom przedmiotu i podstawy opodatkowania i niezłożenie deklaracji przez obywateli polskich wykorzystujących działalność firm offshore oraz podejmowania przez nich czynności mogących udaremnić lub znacznie utrudnić stwierdzenie przestępnego pochodzenia środków pieniężnych pochodzących z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego lub też miejsca ich umieszczenia, wykrycia, zajęcia albo orzeczenia przepadku.

W czerwcu 2016 roku PE podjął decyzję o powołaniu komisji śledczej ds. Panama Papers. Mandat komisji wynosi 12 miesięcy i obejmuje ocenę działań Komisji Europejskiej i państw członkowskich w zakresie prania brudnych pieniędzy i unikania płacenia podatków.

Opracowała:
Dr Magdalena Skulimowska